

BAKKALCHO

3^{ki} Diri Kiirro 51 Birra/Tikimt 29, 2016 M.D

Hamuse

Waaga 10.00 birra

“Gummaa’masenni Afrikunni kullannita gobboomu amaalamme assate hende loonsanni hee’noommo”

- Ambaasaadder Mehammed Diriir Gobboomu amaalammete komishiine komishinere

Qiddist Gezaheny

Addis Ababa:- Gummaa’masenni afrikunni kullannita gobboomu amaalamme assate hende loonsanni hee’noommo yaanni gobboomu amaalammete komishiine komishinerchi Ambaasaadder Mehammed Diriiri coyi’ri.

Komishiner Ambaasaadder Mehammed Diriiri Itophiyu Pireesete Uurrinshara xawisino garinni; gobboomu amaalamme hanqafaanchimanna beeqqisiisate, illachunna noonke dagate batinyi garinni Afrikunni gummaa’masenni kullannita

Qoola... 7

ሲዳሞ ባንክ
Sidama Bank
Together we can!

Sidaamu Baanke G.M yanna iilitino tekinolojete deerrinni Koor Baankinge tekinoloje loosu aana hosiisatenni owaatamaano woyyaabbino hayyonni owaatate qixxaabbino. Ikkinohura, ki’ne maa agadhitamniya! Qooxeessi’nera afantanno Sidaamu Baanke sinnara hadhine Sidaamu Baanke Gutamme!! Baankenke uytanno addi suuqote shallago;

- Furra Meentu Addi Suuqo
- Wollamma Wedellu Addi Suuqo
- Onso, Qaaqqullu Addi Suuqo

Teessonke

+251 11 46 29609
+251 9441 19303

Postu Saaxne Kiirro-565
E-meele-Info@sidamabanksc.com
Feesi-Buule* www.Sidamabanksc.com

Bilchattate Doorshi Sidaamu Baanke G.M

SIDAAMU BAANKE Mitteenni Dandineemmo!
Sidama Bank S.C.

“Sidaamu qoqqowira Baattote asiidaa’ma hursanno Nooru shiilo kuuso afi’nara dandiinoonni”

-Muli yanna giddo Nooru faafrika uurrinsanni Baayyu Bunkura (Dr) Hawaasi Yuniwersite Gibrinnu Kollleeje rosiisaanchonna xiinxallaancho

Qiddist Gezaheny

Bushshu asiidaa’ma Afrikahonna kalqete gammoojjete qooxeessubbara luphiimunni kalaqamatenni laalchonna laalchimma gawajjanno bushshu dhibbaati. Asiide heedhuro laalchu dihee’ranno; mu’rote hasiissanno injoo ho’latenni laalcho gawajjanno. Sidaamu qoqqowirano bushshu asiidaa’ma luphiima ikkase

Qoola... 7

“Qansoota loosu kaayyo horaameeyye assate baalanti hajo la’anno bissa qinaambetenni loosa hasiissanno”

- Kalaa Abirahaam Marshallo Si/ Qo/Ji/Pa/sinu borro mini sooreessa

Abbebech Maatewoos

Qansoota loosu kaayyo horaameeyye assate baalanti hajo la’anno bissa qinaambetenni loosa hasiissannonsata Sidaamu qoqqowi jireenyu paarte sinu borro mini sooreessi kalaa Abirahaam Marshallo xawisi.

Sooreessu Konne xawisinohu Sidaamu qoqqowi loosu, dandootenna interpirayizete biiro 2016 M.D millimmote ba’re harissu yannaraati.

Millimmote bare aana afamatenni sokka sayisinohu qoqqowu jireenyu paarte sinu borro mini sooreessi kalaa Abirahaam Marshallo coyi’rino garinni; qansoota loosu kaayyo horaameeyye assate baalanti hajo la’anno bissa qinaambetenni loosa

Qoola... 7

Pirezidaantichu Kalaa Desta Ledamo Neezerlaandete Ambaasaddercha Heen Jaan Bakari Liuke Haare Borrosi Mine Hasaawisi

Abrahaam Saamuel

Sidaamu Qoqqowi Pirezidaantichu Kalaa Desta Ledamohu Neezerlaandete Ambaasaddercha Heen Jaan Bakarinni massagantino gaamo Borrosi Mine haare hasaawisino.

Pirezidaantichu Qoqqowu Mootimma loossanni nooha latishshu loossa raga Ambaasadderchunni massagantino gaamora xawisinoha ikkana; qoqqowaho nooha investmentete doorsha gaamote huwachishino. Neezerlaandetenni dagganno dureeyyera qoqqowu mootimma assitanni noo irko kaajjishshe suffanno yiino.

Qoqqowu mootimma saadate ceattonna sircho woyyeessate looso illachiishshe loossanni noota huwachishinoha ikkana; Neezerlaandete mootimma saadate ceattonni nooha luphiima gade hattono saadate sircho woyyeessa lainohunni irkissanno gede xa’mino.

Qoola... 7

“Leente mereershuwa mittu owaatamaanchi mitte hige dayiro hakkonni hee’renni baalanta owaante afi’rara dandaanno amanyoote diriirsineemmo”

Qoola 5

- Kalaa Xilahun Kebede Wodiidi Itophiyi Qoqqowi Pirezidaante

Wo’naalshu seyoote illishanno

Qoola 8

Bakalcho

Odo

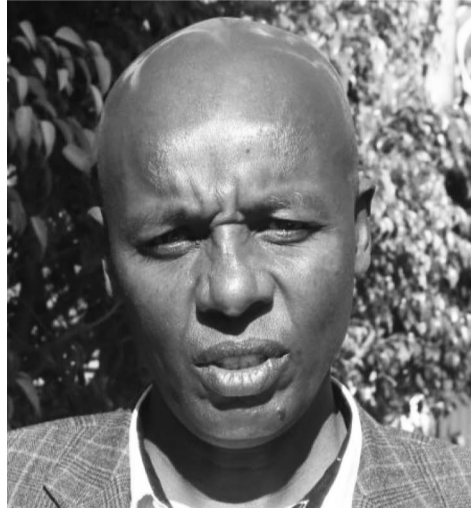
Sidaamu qoqqowi hettisamaano poletiku paartuwa gobboomu gutu amaalamme komishiine ledo loossanni noota Egensiissu

Abrahaam Saamuel

Gobboomu Gutu Amaalammete Komishiine ledo gutunni loossanni noota Sidaamu Qoqqowi giddo millissanno hettisamaano poletiku paartuwa egensiissu.

Sidaamu Wolaphote Millimillora Qara Sooreessa Ikkinohu Kalaa Laggasi Laanqamohu Itophiyu Piresete uurrinshara xawisinonte gede, Itophiyu Gutu Araarshunna Amaalammete Komishiine xintamasehu qaru coy, gobbate giddo ka'anno gaanceranna sumuu yaa hoogate qarra hasawunni calla tirate uurrinno uurrinsha ikkase xawise; Sidaamu Wolaphote Millimillo paartete gede Gutu Amaalammete komishiine ledo sumimme kalaqqe loossanni noota buuxisino.

Kalaa Laggasi xawishshi garinni, Gutu Amaalammete Komishiine uurrase korkaati qaru gobbate deerrinni kalaqamino qarra, gobba gea hooga, gosa gosanniha, qoqqowu qoqqowu ledo noo sumimme hoogate mittimanna babbaxitino hasatto korkaatinni koffi yitno daga mereero noo roqqo tirate ikkinota buuxise; qaru coyi kayinni gobba suffanno gede assate yiino.

Leggasa Laanqamo

Gobboomunniti Gutu Amaalammete komishiine uurrase Itophiyaho doorshu nookki hajo ikkitinota xawisinohu Kalaa Laggasi, komishiine ayeno babbadukkinni baalanka hanqafino garinni, sircho, amma'no, hattono gare la'ukkinni loossuronna ayimma xa'mo kaayse noohano taalo ikkino garinni hasaawise qarrasi buuxuro, uurrinoti Gobboomu Komishiine gobbate keere abbitanno yee hedannota buuxisino.

Kalaa Laggasi xawishshi garinni, Gobboomu

Tesfamariyam Gujo

Amaalamishshu Komishiine mereero mootimma ea hooguronna hasiisannorichi callunni irkissuro gumu danno. Kayinilla, tenne yannara kalaqamanni noohu loosu hoogate, heeshshote oolto, danchu gashshooti qarra, mannu kiiru lexxa, qaccubate kalaqantanni noo gaance hattono kalqete noo olinna urde hee'rate korkaatinni harinsho gufidhannokki gede baalunku qeechasi fula hasiisanno yaanni qummeessino.

Poletiku paarte hee'rate korkaati gobba heedhuro ikkinota xawisinohu Kalaa

Laggasi, gobbate gede amadinonke qarra tirate mittimma aana loosa, hedote babbadooshshi nafa hee'riro balaxisiisa hasiisannohu gobbate mittimara ikkinota huwachishino. Konne paartenke ammante Komishiinete ledo loossanni noota kulino.

Duuchante Sidaamu Daga Dimokiraasawete Paarte Massagaanchi Kalaa Tesfamariyaami, Gobboomu Gutu Amaalamme Komishiine xaa geeshsha ninke miila assite adhate dawaro qola nafa hooguro, Itophiyu gutu gobba ikkinohura baalanta daga sumuu assitanno hedo aana loosate paartenke qixxaabbe noo yaanni egensiisino.

Kalaa Tesfamariyaami yaatto garinni, Duuchante Sidaamu Daga Dimokiraasawete Paarte millimmo, Gobboomu amaalammete komishiine loossanni noo looso duuchante yannara irkissanni afantanno. "Baalanta daga hanqaffe, sirchu, gare, ayimma badooshshi nookkiha kayinni loosa noonsa" yaannino qummeessino. Sidaamu giddo milli yitanni noori hettisamaano poletiku paartuwa poletiku gutu amaale mine xaadooshshu noo yannara tenne hedo kaayinse sumuu yine gobba geisate loonsanni hee'noommono yiino.

Sidaamu qoqqowi regeccote aana beeqqaancho ikkansanni hagiirraamma ikkinota xawinsoonni

Abrahaam Saamuel

Sidaamu Qoqqowi Saayinsete muuziyeemera qixxeessinoonni regecco battalara beeqqaancho ikkansanni jawu hagiirri macciishaminonsata battalate turizimete jiro haadhe shiqqe egensiissanni keeshshitu ogeeyye xawissino.

Sidaamu Qoqqowi Woga, Turizimenna Ispooetet Biirora Ogeette ikkitinoti Qiddist Ambaye Itophiyu Piresete uurrinshara xawissinonte gede; Sidaamu qoqqowi haammata budu, dhagge, woga, hornya hattono kalaqamunna mannu loosino jiro noowa ikkinota xawise, qoqqowu gede tenne jawa regecco aana turizimennita jiro egensiisate kaayyo af'ransara wodaninni hagiirraamma ikkitinota xawissino.

Sidaamu Qoqqowi haammata turizimete jiro noo qoqqowooti yitinoti Qiddist Ambayeti; Hawaasi Quchumi Addis Ababu quchuminni 273 km xeertinyira afamanno; quchumaho gobbate deerrinni deerrase agadhitino Hoteellanna rizoortuwa hanqafino quchuma ikkinota kulte, baalunku dayee jawa ikkinoha Sidaama daa"ata noosi yite coydhino.

Sidaamu qoqqowira qara quchumi Hawaasa ikkinota qaagiisitinoti; gaangaawaho, Hawaasi garbi qarqarira haaruuddu biiffanno yowolonni daa"antanni hagiirraame yanna saayisa dandiinannita huwachishino.

Sidaamu Qoqqowi tenne regeccora haammata turizimete jirosi haa're shiqinota xawise Qiddist, Hawaasi quchuma,

Hawaasi garba, Wondoggannate iibbalicho, Wondoggannate kolleeje dubbo, albiha Hailesillaase mine, Wondoggannate riizoorte, qarqaraho noota laalonna gumma daa"ataante shiqishshino.

Yirgaalamete quchumma, Araggashshi Hoteelenna looje, loojete giddo noo budu sheekku minna, qarqaraho noota haanja elto, gatinni xinqine buna ganfanni garano regeccote shiqinshoonnita Qiddist xawissino.

Aabbo wonsho yinanni affini budu baycho, geerru woy cimeeyye baatooshshiweello

uytanno farcote amuraate, qarqaru dubbunni diwamino gara, hakko baycho halaale maaxa dandiinannikkita, halaalunna araaru callu noota beeqqaanote huwachishshanni keeshshitinota hasaabbino.

Hakkiinni suffe, Loggitu fooncho, Bon'oorunna Galaana yinanni lagga dagge xaaddanno baychoo. Cea, saada Lokka Abbaayyu Gobboomu Paarkenna giddo noota sadanna cea baala regeccote aana dijtaaletenni egensiisanni hee'noonnita ogeette kultino.

Wolu Kalqete dona assine borreessinoonniha

Fichee Cambalaallate budenna amuraatena daa"ataante egensiisate looso loonsoonni; qeexaalu amuraatenna qeexaala kandanni garanna kiiru shiqishate loosono loonsoonni.

Qiddisit ledde, tenne regecco qixxaawa qoleno Sidaamuno jawa ikkitino regecco aana beeqqaano ikkana, Sidaamu noosi jiro gobbatenna kalqete lellishate kaayyo af'ra Sidaama alba Itophiyu daga afinowiinni roorsite affanno gede jawa qeecha godo'litino regecco ikkitinota huwachishshino.

Togoo regecco dirunni mitte higge qixxaabbannota kultinoti Qiddist, dandiiniha ikkiro dirunni lame hinge qoleno qoqqowubbateno jajjabba ikkitino regecco qixxaabbanno gede mootimma assituro shiima baycho Jawa ikkiinoha Itophiya daa"ata dandiinannita coydhino.

Gobboomu deerrinni qixxaabbino turizimete regecco turizimete handaara egensiisate widoonni gummaamo assitino ikkaseno Turizimete Ministeere egensiisino. Regecco, 154 kumi ali gobba gidonna gobbaayidi turistooti daa"attino.

Wocawaaru 29 kaayise Birra 28 2016 M.D geeshsha saayinsete muuziyeemera harinsanni keeshshinoonni gobboomunniti turizimenna hospitaalite regecco cufate pirogiraame harinsoonni.

Cufate amuraatira Turizimete Ministeere Deetichi Kalaa Sileshii Girmihu, regecco turizimete handaara lossate kaayyo kalaqqinota ikkitinota xawisino.

Guulcho Hedo

Gobbasi baxanno baali gobboomu amaalamme sumbera beeqqaancho ikko!

Gobba gobboomittete ayirryne guggu`litannohu qansootise hedonniiti. Mitu mittunku qansichi giddosi noo hedo gobba gatamarate woy laafisatenna saeno diigate wolqa jawate. Dancha coye hedatenni noosi dhukinni baraasanno qansichi noose gobba keeriseno, duuchu handaarinni lophoseno qansootise danchummate hedonniinna loosu bikkinni buuxamanno.

Wole widoonni gobbasi daafira ikkikkinnimeessisinna gaamote horo calla heddannoti, heedhannotinna sharrantannoti hallanyu gambooshshuwa noo gobba giddo gobba gobbimmate ayirryise hallanyootu horonna hasatto bikkinni keerise booraawanni harasi, lophoseno goshooshamase; saeno tii`ise xa`mote giddora e`asi digattannote.

Konni ragaanni qole fullahaanonna uurrinshubba gobbate keerino, duuchu handaari lophonno adda ikkitanno gede kaa`late ragaanni noonsa qeechi lowo geeshsha luphi yinoho. Fullahaanchunniti hedosi calla ikkitukkinni egenosino gobbate lowo geeshsha hasiissanno. Uurrinshano uurrinshimmate dhukisenni, hattono sokkosenni gobbate ayirryyira suwashsho ikkino qeechi noose.

Fullahaanono ikkito uurrinshubba qole gobbate jironni gatamarantote; gobbateno baca baraarsitanno gede agarrannireeti.

Lawishshaho, Itophiyu noosehu aaninni xe`isse rosiissinoti; egensiissinoti; lophotenna jireenyisera loossanno gede egenote hurbaate hurbaaxxinohu; hasidhannonsa yannara buqeenasa egeno qarraho mala ikkanno garinni qineessite shiqishshanno gede agartannonsa oosooti.

Tini fullahaano gobba rosiissinota calla ikkitukkinni; egensiissinonsa egenote hurbaatinni qarrise yannara qoteho uorra hasiissannonsa. Korqaatuno tini fullahaano gobbate jironni rossinote; gobba insawiinni bacare agartanno. Insawiinni agartannohu qole keeru doogo leellishsharaati; suwashsho hedo uyitaraati; lophotenna ayirryise gawalo egenonsanni iillitaraati.

Konni gobbaanni gobba fullahaanosewiinni agartanno hajo diheedhanno. Rosansa keeru daafira hedo burqisa ikka hoogguronna, wole widoonnino canonna gibbo wixxannoha ikkiro; konne gobbate baantanni waaga deamate. Latishshunna lophote daafira malante woyyitino doogo kalaqa hoogguronna wole widoonni latishshunna lophote doogo shokkishshannore ikkituro; kuni gobbannita luphu yitino maganye ita ikkitanno.

Ikkinohurano fullahaano gibbotenni roore hasaawu doogo leellisha; canunni roore araaru hedo luphi assite xawisa; hunotenni roore latishshunna lophote doogo dagate garunni egenonsanni burqise beeha noonsa.

Fullahaanote gobbaanni gobba gatamaranno uurrinshubba tenne labbino yawo fula hasiissannonsa albisaano bissaati. Tini uurrinshubba gobba qansootisewiinni gamba assitanno e`onni galtannote; ikka hoogurono noosehuni xe`isse baattanno liqote woxinni irkisantannote. Gobba qole konne assitannohu uurrinshubba uurrinno illachinninna uyinoonnise sokko garinni keerisera; latishshiserano cophi yaanno coye baraarsitaraati.

Konni gobbaanni tini uurrinshubba mannu wolqa amade; baajeete heedheennansa; biifino ijaarshi aana loossanni leellantanni nooha calla ikkiro; uurrinno illacha deamansa; uyinoonninsa sokkono fula dandiitannokkire ikkansa digattannote.

Konni ragaanni baxxinohunni luphiima rosu uurrinshubbanna woloottano gobbate ikkitannota mannu wolqa kalaqatenni qoteho; qarra tirtanno hedubbanna buuxote gumma burqisatenni gobbateno dagateno ikkanno coye baraarsa noonsa.

Ikkinohurano gobba gobbate gede keerise buuxaminota; latishshunna lophoseno rakkinota ikkitanno gede; mootimma mootimmate gede; dagano dagate gede assitanno wo`naalshinni qoteho; luphi yino gobbate asali noonsa fullahaanonna uurrinshubba konnira ikkanno garinni qeechansa fula hasiissannonsa.

Amaalammete komishiine duucha beeqqisiissino bare gutunnita kalaqqe hasaawisate xa feeffate afantanno. Duuchunku qoqqowira yinanni deerrinni daga baalante kifillanni riqibbannore filte guddinota buunxoorni. Sai dirira aliye oli korqaatinni hasaawinsoonnikki Tigirayete dagano beeqqaancho ikkitanno gede komishiine qoqqowu yannate geeshshi pirezidaantichi kala Geetaacho Raddihunni ledo malte maahoyyaancho dawaro afidhinota kultino.

Duuchanka beeqqisiissanno yine hendoonni gobboomite amaalammete bare duucha beeqqisiisate assitanni afantanno harinsho naandannite. Konnira gobbate geeri,amma`note annuwi,meyaati labbaahu,bisu xe`ne noonsari,aju akkali, addi addi poletiku paartuwa riqibbino hettisamaano baalunku gobba sufissanno yine sommoonni komishiine widoonni **gobboomu amaalamme sumbera jeefo gantara beeqqaancho ikka hasiissanno.**

Kuni gafi addi addi polotiku, miinjuna dagoomite hajubba lainohunni qansootu xawado hedonsa wortannowaati. Konni gafira fultanno borro qixxaawote kifile uurrinsha dixawissanno.

Xawado Hedo

Madaabbara gatira; laalcho gobbate!

Yaareed geetaachew

Niro madaabbara quchumu giddo seerimale duunaminoha amandoonni yinanna macciishshummo. Macciishsha calla ikkikkinni quchumu giddo la`a rosantinote. Shiimmaadda quchummara nafa ikkoommero qarru dino coccolunni hidhitanno shiima baatto loosidhe galtinorira irko ikkanno. Kaayinnilla jajjabbaquchumma giddo seerimale doogonni ataachame leellasi saalaho.

Konne saala tiratenna loosidhe galtino daga harafate mootimma tayixe balaxxe Madaabbara shiqishate assitanni leeltanno millimillo jawaachishshannote. Konne buuxisateno 2016/17 laalchu dirira 23 Miliyoone kuntaala bushshu madaabbara shiqishate loossanni afantanno. Xaa yannara 327 kume 574 meetirik tone bushshu madaabbara hirtinota gibirinnu ministere xawissinoti qaangannite. Gatinohano hidhate harinsho assitanni noota mashalaqqe xawissanno.

Madaabbaru base gateho. Sarraaqatenninna awaawuratenni loosidhe galtino daga laalchonna laalchimma ajishate assinanni harinsho gobbate hude tuggannota mayira hambi? Gidu hoogiro hude ubbannota mayira kula hasiissu? Duunnoonni madaabbara saga`linannikka? Kuni konne assoote assiturira xa`mo ikko.

Sidaamu qoqqowira sayinsummo laalchu dirira 25 kume kuntaala bushshu madaabbara moorroonni xawinsoonni. Kuni madaabbari baatto eommero shoole biliyoone ali birra fushshanno gide mootimmanna loosidhe galtino daga afidhannonkanni. Qoqqowu laalchonna laalchimma soqqino.

Qoqqowu adhino qaafu kayinni tayixe laalchu dirira kiisannoha ikkanno yitanno hedo nooe. "Ane lainohu qorichishamo" yiisiisanno garinni Bushshu madaabbari moorira angansa wortino yine huluullammoonni seeru hundaanni hosiissino. Tini qaafu tayixe laalchu dirira eessinanni madaabbara halaalu basera loosidhe galtino dagara iillishate faasho fantanno yitanno ammana nooe.

Loosidhe galtino dagano madaabbaru mageeshshihu ei? Mama fuli yaateno kaayyonna injo noonsa. Sayinsummo lamalara Sidaamu qoqqowira tonnu kumi kuntaali qoqqowo iillinoti qaangannite. Bushshu madaabbara duunnanni base, agarranni hayyonna beenkanni doogo kayinni halaalunnitanna loosidhe galtino daga mereersitnota ikkitara tenne doogonni huwachishanna qaagiissa baxeemmo. Madaabbaru halaalu basera halaalu doogonni iillo. Hanaaqu sarxeessanno. Isonninni loosidhe galtino daga hanaaqa sarxote.

Bushshu madaabbari Jibuti furchonni kayise baatto loosidhe galtino daga geeshsha iillate Mootimma kaajjado qorqorshanna qoropho assa agarantannonsa. Dagano bushu sagale

hafanfarsannoha qummeessa uyito!

Yuuriya bushshu harishsha hogobbinoti umikki Yowolo muli barrinni Jibutu furcho iillase harunsite gibrinna ministirchinni massagantino gaamo harishsha hodhisate assinanni hee`noonni sharro Jibuti afante daa`attino.

Kunino mootimma harishsha hirateni qoteho hodhishshu harinsho iillitino deerra harunsitanni afantannota leellishannoho.

Bushshu harishsha shiqishonna harunso aana adhinanni hee`noonni qaafu gibirinnu handaari laalchunna laalchimmate lophora noo murci`raanchimma garunni leellishshino wole qara doogooti.

Mootimma konni alba tenne murci`raanchimma iillino laalchi aana gawajjo iillishshanno lubbuwa yannatenni gargarate dandiissanno gede kemikaale kiinfanni horophiluwa shiqisho aana leellishshino.

Xa morommannikki halaali reqecci yaanni no. Gibirinnu laalchinna laalchimma lophitanni daggino. Gobbate gibirinni miinju safo ikkinota huwata handaaraaha jawa illacha tugge loosase harunse danchu gumi borreessamanni dayino. Konnira gobbate deerrinni sa`e Afriku deerrinni qamadete laalchi lophasi sa`u lamalara Afriku latishshu Baanke Pirezidaantichi Akiniwumi Adesiina (Dr) naqqasinoti qaangannite. Isi yaatto garinni, Itophiyaho Qamadete laalchi jawa guma borreessiisanni afamanno. Konnira gobba gibirinnaha xaano ledde illacha tugganno gede dinyi looso ikkanno.

Madaabbaru shiqo injiituro, wole widoonni gidu aana ubbanno da`muullanna kanchafari iillishanni keeshshino gawajjono dihabannite. Tini suffannokki gede, gargarate loosi loosidhe galtino dagaha calla ikkikkinni quchumu teesaano, gargaroooshshu olantonna woloottano dagoomu bissa kakkayisatenni loonsanni keeshshinoonnitino qaangannite. Xaano laalchonna laalchimma lossate kalaqamunni ubbanno dano gutunni agara hasiissannotano deama dihasiissanno.

Mootimma gibrinna handaari qara qara hekko baxxinohunni hasaawissannore ikkite keeshshitino qarrubba tirate hadhino xeertinyinna afi`noonni gumi murci`raanchimmate xawishshaati. Qarru layinkimeeshsho qarra ikkannokki gede assa dandaa umisenni murci`raanchimma leellishshanno. Konni daafira laalchonna laalchimma lossate kalaqamunni iillitanno dano gobbaanni madaabbara mooratenni laalcho xeisa barshenna beebba ikkanno. Iimano uullano xa`misiisanno. Kalaqamunni dagganno dano kaaliiqi agaro madaabbaru anjenninna awaawurrenni kalaqantanno laalchu anje mootimmanna daga mitteenni halante loosatenni tirtu. Konne gumulsate Madaabbara gatira;laalcho gobbate shiqinsheemmo diro ikkonke.

Bakkalcho

Bocaasa 10,2013 M.D Xintami

Itophiyu Pireesete Uurrinshi Qara

Loosu Gumulsiisaancho

Bilbilu Kiiro - 011-126-42-22

Imeele- epa@press.et

Qara Qixxeessaancho

Yaareed Geetaachew

Teeso

Sinu/quchuma - Yekka

Worada -

Minu Kiiro -

Imeele - yaredoyaredozen2@gmail.com

Bilbilu Kiiro - 011-1-57-25-25

Dikkote Latishshinna Egensiishshu

Imeele - epapromotion@press.et

Bilbilu Kiiro - 011-1264341

Faakise - 011-8111315

Qixxeessaano

Amsaalu Felleqe

Abrihaam Samuel

Qiddist Gezzaheny

Abbebech Maatewoos

Egensiishsha haa`nanni kiffle

Bilbilu Kiiro - 011-156-98-73

Faakise - 011-1265812

Egensiishsha hirate qineessinanniwa

Bilbilu Kiiro - 011-1-26-43-39

Websayt: www.press.et

Fb/ [Ethiopian Press Agency/](https://www.facebook.com/Ethiopian-Press-Agency/)

Sidaamu Afoo

Wosincho

“Leente mereershuwa mittu owaatamaanchi mitte hige dayiro hakkonni hee’renni baalanta owaante afi’rara dandaanno amanyoote diriirsineemmo”

-Kalaa Xilahun Kebede
Wodiidi Itophiyi Qoqqowi Pirezidaante

Qiddist Gezaheny

Kalaa Xilahun Kebedehu woradunni hanafe qoqqowu geeshsha noo jajjabba loosu basera massagaanchimmatenni loosino. Muli yannannino haaro tantannooni wodiidi Itophiyi qoqqowi pirezidaanticha ikke mootoo’me loosu hanafino. Itophiyu Pireesete Uurrinshano haaro tantannooni wodiidi Itophiyi qoqqowi tantano lainohunni qoqqowu pirezidaantichi ledo hasaawa assitino hasaawa aanino garinni niwaawete shiqinshoommo.

Bakkalcho:- Qoqqowoho noo babbaxxitinno woraddara addi addi loosu uurrinshuwa ofollo heedhanno gede assa umihunni quchummate lophoranna poletiku ga’labbo heedhanno gede hende ikkinota kullannina; kunni aana ate laooshshi maati?

Kalaa Xilahun:- Muli yannanni sanfoonnihu wodiidi Itophiyi qoqqowi 6 mereershuwa heedhanno gede hende assinoonniho. Anfinte gede albi wodiidi qoqqowi giddo noo zoonna qoqqowunni tantanantanno gede xa’mo yanna yannatenni batidhanni dagginoti qaangannite. Batinye zoonnara ka’ino xa’mo umise korkaati hee’reennase xiibbe dagginoti addaho. Baxxinohunni qoqqowu uurrinshuwa mittu mereershira gamba yaansa owaante aate harinsho aana umise xiiwo kalaqqino. Konninnino quchummate lopho aanano ikko horonsiraanchimmate hajo aana qarra kalaqasenni zoonna qoqqowunni tantanammo yitanno xa’mo batisse xa’mitanni noonkanni. Konni garinni higge higge dagatewiinni ka’anni keeshshinoti wole xa’mo albihi wodiidi qoqqowi dielinonke; dibeeqqisiisononke yitannote. Taalo horonsi’rate, poletiku beeqqo hattono mulenni owaante afi’rate didandiinooommo yaanno koffeeenyi noonkanni. Konninni kainohunni qoqqowunni tantanammo yitanno xa’mo batidhara dandiitino.

Tini xa’mo dawaro afidhanno gede maa assa hasiissanno yaannohunni baalante qooxeessuwanni fultino fullahaano ledo hattono dagate riqiwamaano afantinowa amaalete mine hasaawa assinoommo. Hasaawa assinummo yannara gamba yine tantanammo; zoonnate qoqqowo ikkanno gede yinoommohu dagoomittetenna miinju akata la’neemmo woyte dhuka afi’rinoha ikkannokki daafira; mittimma kalanqe tantanammumoro roorenkanni dhuka afi’neemmo yine hasaamboommo. Konni alba akkalu wodiidi qoqqowira foonqe taashsha dandiinanni garinni qoqqowo tantannumoro danchaho yaannohuwa iilla dandiinooommo. Kuni ikkasinni kilaasteretenni gamba yine tantanammo;

ikkollana qara ikkitino xa’muwanke tidhantanno gede yitanno hedo aana daga sumuu yitanno daafira qoqqowo sanfummo woyte massagote deerrinni qoqqowu batinye mereershuwa heedhanno gede, yaano batinye mereershuwa quchumma deerri taalo ikkanno gede sumuu yinoommo.

Wodiidi Itophiyi qoqqowi garinni 6 mereershuwa heedhanno gede assate sumuu yinummo yannara albano ikkiro bayiriidi seerinni baalanka hanqaffino mereershuwa afi’rino qoqqowo ikkinoti anfoonnite. Quwu 6 aana qoqqowu ofollo woyi qoqqowu quchumma mereershuwa yinummo 6 quchummaati yine bandoommo. Quchummano hiitto assine doorro? bikkaanchinsa maati? yine hasaambe quchummano bandoommo.

Quchumma doorri woyte qoqqowu ofollo ikkitannori leenti quchumma taalo qoqqowu ofollo ikkitanno gede murrummo woyteno miinjuni, dagoomittetenna poletikunni quchummateno ikko wo’mante dagara kaa’litanno yine hala’ladunni keennoommonkanni.

Qarunni dagate horonsi’raanchimma quchumaho calla ikkikkinni qooxeessaho afantanno zoonnana lendannaati.

Konni alba owaante daganniwa iillisha lowontanni dandiinannita dikkitino. Konninni kainohunni mittu mereershira ikkasi duuchu coyira xeerti’rinonke yitanni keeshshinoti daga; qoqqowu massagaano la’nummokkinna anfummonsakkinni yanna seeddanno yitanni coyidhanno. Konni daafira qooxeessanke shiqqi yinoommo. Akkalu qoqqowira mittu quchumi qoqqowu ofollo ikkana; baalunku gamba yaannohu mittu mereershiraati. Xa kayinni 6 mereershira ikkana; konninnino baalante dagawa iillatenni shiqqi yitino owaante heedhanno gede assinoommo. Konni garinni xeerti’rannonke yinoonni qarra konni garinni tirrammora dandiinooommo.

Layinkihunni quchummate kiiru lee iillinshummo woyte quchummatelophorano umise kaa’lo afidhino. Qoqqowu hanqafu ikkitino daafira baxxino garinni zoonete, woraddatenna quchummate gashshoota quchumma lophitanno gede umise kaa’lo afidhino. Konni daafira quchummate lopho lowo geeshsha xeertidhinota ikka dinose; shiqqi yitino ikkitanno gede hasiissanno irko assa noonke. Qoqqowu hanqafu ikkitino quchumma calla ikkitukkinni qooxeessinsara noo quchumma baalanti lophitanno gede assinanni; konni daafira quchummate lophonna quchummate akata soorrate widoonni uminsa qeechi

hee’rannonsa. Konni garinni la’nannihu miinju ragaanniiti.

Jireenya yineemmo woyte roduuwimmatenna keerunniho. Qoqqowinke kayinni batinye daga heedhanno qoqqowooti. Konni ragaanni shiimu Itophiyi gede assineeti la’neemmohu. Konni daafira mimmito irkisate, roduuwimmanna ayirrisama garunni la’neemmo qoqqowooti. Konni daafira duuchunku mereersha assineemmo woyte qoqqowu su’minni baxxinohunni mittu mereershira ikkankunni batinye mereershuwara assanke baalunku manni garunni owaante afi’ranno gede assanno. Kunino roorenkanni dagoomitte heeshsho kaajjishannoha ikkinota ammannoommo akati no.

Bakkalcho:-Togo assitinanni woyte mereershuwa babbaxxitino quchummara ikkansanni uyinanni owaante aana qarra dikalaqanno?

Kalaa Xilahun:- Mereershuwa babbaxxitino quchummara hee’ransanni addi addi xa’mo ka’anna macciishshineemmo. Baxxinohunni dhuku ledo amadaminohunni fulu fushshiishannotano kullanni. Ninke konni ledo amadaminohunni balanxe addi addi loosu loonsanni keeshshinooommo. Korqaatuno qoqqowoho afantanno babbaxxitinno quchummara mereershuwa wora wo’naalshu haaro ikkasinni hiitto assineeti mittu mereershira uyinanni keeshshinooonni owaante 6 mereershuwara uyinanni gede assa dandiineemmohu? Owaatamaano tultaabbukkinni baxxinohunni woyyaawino garinni islancho owaante afidhanno gede harunsineemmo amanyoote qaafisa hasiissanno. Tenne harinshora qixxeessinoommo seeranna wodho. Leenti mereershuwa mereershu qineessaano woyi qoqqowu layinki gashshaanchi ba’lattonna layinki pirezidaantichinni massagantanno mereershuwaati qixxeessinoommohu. Konni daafira leente mereershuwa mittu owaatamaanchi mitte hige dayiro hakkonni hee’renni leenta mereershuwa uyitanno waante afi’rara dandaanno amanyoote diriirsineemmo.

Kuni tekinoleetenni irkisaminoha ikkanno gede loosu shotinsanni hayyo kalanqe ha’rateeti. Anfinte gede xaa yannara kalqe iillitino deerra huwata diayirritanno; gilobalayizeeshiinete /kalqoomittete/ aana no. Korqaatuno Itophiyu giddo hee’ne wo’mante kalqera loosu harisa dandiineemmo akati kalaqamino. Konni daafira tekinoleetenni irkisaminoha, amanyootu noohanna seerunnino irkisantino harinsho diriirsine hakko

Wosincho

Qoola 5

garinni harinsanni gede assate sumiimmete iillinoommo.

Konni daafira dandaami bikkinni fulo ajinshe woyyaabbino owaante aate qixxaawo assine hakko garinni millinsanni hee'noommo. Konnirano qole mitteenni loosa dandiitanno bissanna massagaano tenne doogo harunsine loonsanni hee'noommo.

Bakkalcho:- Ontu diri kawa safantino haaruudde qoqqowubba mereerinni Sidaamunna Wodiidi galchimi Itophiyi qoqqowubbanni adhitinanni wo'naalshu rosichi hee'ranno?

Kalaa Xilahun:- Anfinte gede albihi wodiidi qoqqowi Sidaamunna wodiidi galchimi Itophiyi qoqqowubba aantensa garinni balaxxe tantanantinoha ikkirono; insa lede qoqqowu xaa yannara shoole qoqqowu ikke tantanamino.

Wodiidi Itophiyi qoqqowinna mereerimu Itophiyi qoqqowi tantanaminohu mittu barrinniti. Balaxxe tantanantino qoqqowubba yannate tantanne loosu giddora e'anno gede assinoommo. Kuri qoqqowubbanni balaxxe safantinorinni adhinooommo jawu rosichi daga kakkayisatenni baxxinohunni sheemaate e'noonni loossa garunni jeefisa hoogate, gumulantara dandiitannokki hajo sheemaate e'atenna qoqqowu ikka yaa baalunkurichi wo'minohu gede assine hedate. Kuni kayinni gedenso xaaddannonke mitiimmubba xiibbe dagganno woyte dawarate ayirritannota huwata dandiinoonni. Korqaatuno dagatewiinni qoqqowu ikkate xa'mo shiqinshoommohu konniraatini? yaanno coyi kalaqama hanafanno; konni daafira tenne hajubba tira dandiinannihu iillineemmokki coyibba iillineemmonsassa gede assine coyi'ratenni qorowama hasiissanno. Rosichunni ka'nenno mitteenni daga kakkayinse daga ayidde ikkateenna loosatenni sainohu wolu baxxino coyi nookkita seekkine amande gatinoha latishshu looso uminke dhuka uminke milli assine ha'ra hasiissannonketaati.

Wole widoonni eltonke la"anna konni alba la"aminokki dhukanke la"ate aanano loonseemmo.

Wodiidi Galchiminni adhinooommo rosichi baalante owaante mereershuwa balaxxe hanaffinori insaati. Duuchunku mereershi dagate giddo noo xa'mo tirate dandiissanno doogo ikkasenni garaho yine adhinooommo. Konnira konne rosicho ninkeno harunsa dandiinoommo. Dagate hasatto kayisate yanna yannatenni dhukanke bowirsi'nanni ha'neemmo.

Bakkalcho:- Qoqqowu haaro ikke safamasi harunsite haaruudde zoonnana woradu deerrinni luphi yite safantino; konni ledo amadaminohunni miteekke qachu qoqqowubba ledo kalaqantinoti dannu qarrubba xaaddino'ne? kalaqantinoha ikkiro hiittoonni tirate loossinanni heedhinoonni?

Bakkalcho:- Wodiidi qoqqowi ledo mitteenni hee'noommo yannara qoqqowu ikkine safammoommori roore anga

zoonnate. Hatte yannara zoonna qoqqowu hundaanni noo yannara gamunnino ikkiro dannunna saadate hayisso hajo xa'mo noonkanni. Xaa yannara ninkera baxxinohunni dannu ledo amadaminohunni shoolete qoqqowubbara lowo geeshsha jawa hajooti. Ikkollana ka"ino coyi dino. Ikkeennano ka"iro nafa alba wodiidi qoqqowu ikkinooommo xaa yannara shoole qoqqowinni badammoommori mitteenni ofolline tirreemmoha ikkanno.

BAKKALCHO:- Jirote beehache hiittoonni tirtini?

Kalaa Xilahun:- Jirote beehache lainohunni komite uurrinse la'nanni hee'noonni hajooti.

Bakkalcho:- Gobbate gede amandoonni gobboomu amaalammete komishiinera noohe hedo hiittoonni xawisatto? Qoqqowu garinni heedhanno'ne xa'mo maati?

Kalaa Xilahun:- Gobboomu deerrinnina Itophiyu daga mitto assitannoti hasaambeemmo hajubba heedhanno. Sumuu assitannonke hajubba batinyete. Ikkollana shiima badooshshe kalaqqanno hajubba jawa bayicho amade mimmito xixxiivate korkaata ikkitanni afantanno. Xa hekko ikkinonke coyi lowo geeshsha batinyu mitto assitanno hajubba heedheennanni qubbichunni kiiranniri shiimu coyi gaancetenna sumimmete hoongira kaima ikkanni daasiiti. Mayira ikkanoyya yaannoha tira dandiinannihu gobboomite amaalammete komishiinenni ikkana; gobbate gede uurrinseenna loosu giddora e"ansa anfoonnite. Ninke wodiidi Galchimi Itophiyi qoqqowi mootimmaate gede ninkewiinni agarrannireenna hasiisanno coyi baxxinohunni hajote ana beeqqitanno bissa fille beqqitanno gede assa mitte harinshooti. Hattono illacha ikkitara dandiitanno yineemmo hajubba shiqishate aana loonseemmo.

Qara irko assanna sumuu assitannonkekki hajubba aana daga timbiliqqe fulte hasaabbenna amaalante tirtanno gede irko assate. Wodiidi Itophiyi qoqqowi gede olluunni hanaffe tenne hajo aana beeqqitanno gede loossara dandiitanno bissa ledo hasaawa hananfiro yitanno hajo aana hasaambanni afammeemmo. Xaphoomunni qarrinkenna badooshshinke aana noo badooshshe hasaambe tirreemmo yitanno ammana noonkehura suude amadannoha lawannoe. Konnira dandaaminke bikkinni irkinse loosu giddora rahotenni e'nanni gede uminke sharro assineemmo.

Bakkalcho:- Haaru wodiidi Itophiyi qoqqowu pirezidaantimmatenni massagate uyinoonnihe yawonni woloottu massagaano ledo ikkatenni mageeshshi deerra iillishate hedootto? dureeyye qoqqowu dagge latissanno gede dandiissannoti hiitoo injoo no?

Kalaa Xilahun:- Dhaggete tunceenyinni wodiidi Itophiyi qoqqowi umikki qoqqowu pirezidaanticha ikke massageemmo gede mootimma doorteenna daga kayinni maahoyye yiteenna massaganni afameemmo. Paarte'ya konne qoqqowu

massagi yite uyitue yannara anfinte gede wodiidi galchimi Itophiyi qoqqowi jawa qoqqowooti. Kalaqamu eltonni lowo geeshsha jiroo'minoho. Lowo geeshsha latinokkiha; kayinnilla latara dandaanno qoqqowooti.

Ane ledo ikkatenni mitteenni loosatenna daga massagate ofollinoommo massagaano hee'noommo. Hakko bikkinni qoqqowu soorrate wo'mu kakka"ooshshinnina wo'ma yawonni loosu giddora e'noommo. Eeggo adhine massaga calla ikkikkinni dhaggete massagaanono ikkinooommo yee hedeemmo. Tenne yanna baxxinohunni massagaano ikkine massangeemmo yannara jawa e"onkenna ajuujanke dagate fajjo aana safamino qoqqowi miinjunnino ikko poletikunni jireenyu lawishsha ikkatenni umosi dandee wolootaho gatannoha hattono lophotenna jireenyu lawishsha ikkino qoqqowu assateeti.

Qaru illachinke keeru lawishsha, roduuwimmaate lawishsha ikkino qoqqowu kalanqateeti. Konni daafira qoqqowinke keeru lawishshimmani afamanno gede loonseemmo; konnira qoteho qoqqowinke kalaqamu elto afi'rinoho. Wodiidi Omo Daasenechi qaccenni Wolayitta Sooddo Arakku qacce geeshsha nooti kalaqamu elto kisantinokkitenna itantinokkite. Konni daafira shiima millimmo assinoro luphiima guma afi'rate dandiissanno elto afi'rino qoqqowooti. Konne dhukanna elto garunni bandenna anfe yanna dinonke yitanno massago amande latishshu giddora e'ne loonsummoro harancho yanna giddo daganke xa'mo qola dandiineemmo.

Konne akata huwante loosu giddora e"aa lowo geeshsha hasiissannohura tenne hedeweelchonni sayisammora hasi'reemmo sokka wodiidi galchimi

Itophiyi qoqqowi gibrinnunnino ikko dagoomittetenna baxxinohunni daa"atote iillo ikkanno gede uminke qeecha fullo. Wodiidoonni daa"atote base no; konni alba lattanorinna xaa yannara latinsara hendoonnirino noonke.

Turizimete handaarinni keerinke qoqqowinkera mitto xawishshaati. Gibrinnunnino injiino akati no. shiilote jiro noonke daafira uminke horonsi'ne qoqqowuno horonsi'ranno gede assa danchate. Hiittenne investe assate dagganno dureeyyera waalchinke fanoho. Injoo kalanqe haa'rate qixxaamboommoreeti. Qoqqowinkeno ikko gobbanke roorenkanni lophitara dandiitannohu hallanyu sektere ledo hasaambe loonsummorooti.

Wo'manti dagankeno massagaanote ledo safote yannara ninke irkissine dagate huuro hattono safote yannara ledo'ne hee'noommona jawaatte yite leellishshino irko xa loosu giddora e'neemmo woyteno rosamino garinni irkonsa suffara hasi'neemmo; woshshattono assineemmo. Baxxinohunni keere agarsiisate widoonni, latishshano lifixisate ragaanni ninke ledo konne qoqqowu keerrunniha, jireenyunnihanna roduuwimmanite xawishsha ikkanno gede kaa'lenke yaate baxeemmo. Kaa'laano miidiyu ogeeyyeno ikkito wolootu dhuka kalaqqanno irkonsanni ninkewinni baxxitoonke yeemmo. Xaa geeshsha noo harinshonni jawaantenkeno ikko laanfenke xawoho kultinannanke konne deerra iillinoommo. Aanteteno kuni baxxannonkekki gede xa'meemmo.

Bakkalcho:- Oottonke xawishshira lowo geeshsha galanteemmo.

Kalaa Xilahun:- Anino galateemmo.

Bakkalcho

Odo

Pirezidaantichu Kalaa Desta Ledamo...

Ambaasadderchu Heen Jaan Bakari isi widoonni, Neezerlandete Mootimma SNV widoonni baatto loosidhe galtino daga heeshsho woyyeesate hegeraame wolqate paylete looso hanafisiise loossanni noota xawise; adotenna luktote ceatto widoonni qoqqowaho honsu woradiranna lamu quchumu gashshooti giddo loossanni noota kulino. Ambaasadderchu, qoqqowu mootimma Nezeeraalndete dureeyye qoqqowaho investmentete bobbakkanno yannara assitanno kaa' lora galata shiqishino.

"Sidaamu qoqqowira Baattote asiidaa'ma..."

assinoonni xiinxallonni buxa dandiinoonni. Kuni qarri Sidaamu qoqqowira calla ikkikkinni gobboomunniha, Afrikunnihanna kalqenniha ikkasi handaaru xiinxallaano kultanno.

Itophiyu piresete uurrinsha ledo tenne hajo aana hasaawa assinohu Hawaasi Yuniwersite Gibirinnu kolleejara rosiisaanchunna xiinxallaanchu Dr. Baayyu Bunkurihu coyi'ranni; muli yannanni assinoonni xiinxallonni Sidaamu qoqqowira bushshu Asiidaa'ma 60 anga xibbuunni iillitinota buunxooni yiino.

Bushshu asiidaa'miro/Daafamiro/ laalchu dihee'ranno; muro hasidhanno shiilo afidhannokki gede assatenni laalcho gawajjanno dhibba ikkasi kulannohu handaaru xiinxallaanchi; Sidaamu qoqqowira bushshu asiidaa'ma hala'litanni daggino qaru korkaati umihunni alichaame qarqartora xeenu bati'ranno woyte asiide ajishshanno shiilo waayi ledo wororritte lixxanno daafira muro hasidhanno shiilo adhitannohu iimaanni noo bushshi asiide ikkanno.

Layinkihunnino laalchu iilleenna murre adhinanni woyte bushshu asiide gargartanno shiilo murranni mureto kifile ledo adhinanni daafira marro marro shuqunnanni yannara bushshu giddo noo asiide yanna yannatenni batidhanni hadhanno.

Konni korkaatinni Sidaamu qoqqowino baxxinohunni alichaame qarqarto wo'munni wo'ma asiidaa'mitinota assinoonni xiinxallonni buunxooni yiinohu Dr. Baayyu Bunkurihu; muli yannanni assinoonni xiinxallonni Sidaamu qoqqowira 60 anga xibbuunni ikkanno bushshi asiidaa'minota qummeessino.

Konnirano muli yannanni Hawaasi Yuniwersite qoqqowu irshunna kalaqamu jiro latishshi biiro ledo ikkatenni xiinxallo hanaffinoha ikkana; konninnino loosidhe galtinorira xaaddino hekkora mala hasatenni simintonna Noora laashshitanno Industiranni bushshu Noora babbaxxitino qooxeessubanni abbine loosidhe galtinorira shiimu waaginni iillishate wo'naalloonniha ikkirono; addi addi korkaatinni baalanko iillisha didandiinoonni yiino.

Konni daafira Yuniwersite Nooraho ikkitanno shiilo hee'rasede buuxate ogeeyyete gaamo uurrise xiinxallo assitinoha ikkana;

lame dirra hasatto gedensaanni baatto hursanno Noorira ikkitanno shiilo hee'rasede daafira caakko anfoonnita qummi assinohu xiinxallaanchunna gaamote massagaanchi; afi'noonni caakko harunsine assinoonni xiinxallonni Sidaamu qoqqowira sase darga nooru shiilo kuuso afi'nara dandiinoonnita xawisino.

Konni gedensaanni Faafrika uurrisate dandiinanni hayyo aana xiinxallo assinoonni yinohu Dr. Baayyu; ijaara uurrinsanni yannara qooxeessu daga aana kalaqara dandaannota dagoomittete, miinjuna qooxeessu xiiwo hattono, shiilote kuuso mama nooro, mageeshshi baattora ikkitannoro, hiittoo ijaari hasiisannoronna heedhara dandiitanno xiiwo xiinxallotenni bandoonnita coyi'rino.

Nooru asiide gargara calla ikkikkinni muro hasidhanno shiilo ledanno; konnira dagate horonsi'rate aana huwanyo kalaqa hasiisanno; ikkado huwanyo kalanqiro loosidhe galtino daga horonsidhe laalchimmansa lexxitanno gede dandiisate ogeeyyete irko hasiisanno yaanni huwachishannohu xiinxallaanchu; tenne hayyo bowirsatenni dagate qarra tira dandiinannita duu're xawisanno.

Uurrinsanni Nooru faafrika baalunku laalchira hasiisanno Noora laashshatenni loosidhe galtino daga qooxeessinsara afidhara dandiitanno horo aate dandiisannoha ikkanno. Kunino Sidaamu qoqqowira bushshu asiidaa'ma qarra gatisanno yine agarreemmo yiino.

Pirojekte hendoonni garinni gumulanturo laalchonna laalchimma lexxitanno gede luphiima kaa'lo assitannota ikkasenni baalanti hajo la'annonsa bissa irko assite pirojektete gumulora qeechansa fula agarantannonsa yaanni sokkasi sayisino.

Qoqqowu Irshunna kalaqamu jiro latishshi biiro sooreessi kalaa Memmiru Mokehu isi widoonni; qoqqowoho kalaqantinqota luphiima bushshu asiidaa'ma xagisate Noora wolu qooxeessinni abbine loonsanni hee'noonniha ikkirono; shiqishote anje, hodhishshu qarrinna hasi'nanni bikkinni shiqisha hooga hekkonna luphiima e'xo xa'mitannota ikkasenni konne qarra sufotenni tirate qoqqowoho nooru ijaara uurrisate xiinxallo assine afi'noonni gumi garinni loosu gidddora e'nannita coyi'rino.

"Qansoota loosu kaayyo horaameeyye assate..."

hasiisanno.

Qansoota loosu kaayyo horaameessimma aana qoqqowu gede leeltanno soorro borreessiisate qinaambete loosu hayyubba kaajjisha hasiisannotano qummeessino.

Manchi beetti heeshsho soorantannohu loosunniiti yiinohu kalaa Abirahaami; qoqqowoho baalanti hajo la'annonsa bissa loosu kaayyo kalaqo aana assitanno halammenni guma borreessiisanni afammanniha ikkirono; millimotebare aana assinannihasaawinni qarrubba xawo fushshate malaho ikkado qixxaawo assatenni foonqubba rahotenni taashsha hasiisannota kalaa Abrihaam

Marshallohu duu're xawisino.

Qoqqowu loosu dandoonna interpirayizootu latishshi biiro sooreette dukko Hageretsiyoon Abbebeti ise widoonni xawissino garinni; 2015 baajeettete dirinni babbaxxitino handaarranni qansoota loosu kaayyo kalaqantannonsa gede hajo la'anno bissa ledo qinaambetenni biiro loossanni keeshshitino.

Loosu kaayyo kalaqonniina loosu kaayyo injeessate aana leeltanno soorro abbate baalanti massagaano murci'raanchimmatenni millisa noonsa yitino sooreette.

"Gummaa'masenni Afrikunni kullannita..."

gobboomu amaalamme assate hende loonsanni hee'noonni. Afrikunni gummaame gobboomu amaalamme assitino gobbuwa amaalamme assitinnohu qara hajubba aana ikkasi xawise; lawishshaho Keeniyunnita gobboomu amaalammete harinsho doorsha harinsi yanna qooxeessira kalaqamino canco ga'labbisatenna mootimma amanyoote kaajjishate harinsoonnita ikkasenni illachu bikkaminoha ikkasi kayisino.

Hattonni "Itophiyaho harinsanniti gobboomu amaalamme komishinere garinni illachu konneeti; togo ikka noosi" yineemmo harinsho hooggurono; xaa geeshsha huwantoommohunna la'noommohunni dagatewiinni ka'annori qara illachuwa batinyete" yaanni xawisino.

"Gaance tirate ragaanni lawishshaho; Ruwaandunniti gobboomu amaalamme gummaamete" yine kullanni yiinohu komishiner Mehammedi; ikkollana gaance lame gosa mereero kalaqantinqota ikkase qummi assino. "Ninke gobbara me" e daga mereero kiphoo nooro minu kiiri" yaanni coyi'rino. Konne baala qarra tirtannota gobboomu amaalamme assinannitanno qummeessino.

Konni kaiminni qara ikkitino qarrubbanna badooshshenke rumushshunni daga

umise afantinowa garinni turranni harinsho heedhannota xawisino.

Gobbankera harinsanniti gobboomu amaalamme beeqisiisannota, hanqafaancho, ammanantinotanna daganniwa adhamooshshe afidhinota ikkasenni; Afriku giddo harinsoonni amaalammete harinsho giddonni jawate yinero kapho dikkanno yinohu komishinerchu; korkaatuno Itophiyu 110 Miliyoone ali daga heedhanno gobbaati yiino.

Gobboomu amaalamme goofimarchu timo gutunnita gobboomu sumimme kalaqa, jawaata mootimma amanyoote gatamaranna haaro dimokraasete fooliishsho hanafisiisa ikkinota qummi asse; "Gobba gidddono ikko gobbaanni heedhannori Itophiyu daga tenne kaayyo horonsidhe gobbanke noose qarrinni fultanno gede dagase taalleenyunni, Dimokraasetenna keerunni heedhanno gede assa hasiisannonke yiino.

Kuni keeru gumi kayinni latishshu widira reekkisannonkeha, gobba gatamarre ilamate sayinseemmo gede baalunku gummaa'mitanno gede uminke sharro assa hasiisannonke" yaanni sokkasi sayisino.

Wo'naalshu seyoote iillishanno

Amsaal Felleqe

Seyoo mitte yannanni calla iillinannita dikkitino; boode yanna, hakkiinnino sa'e seeda yanna adhitara dandiitanno. Mitte hinge hananfoonnire agurrikkinni hexxo murrrikkinni sharramme iillinanni doogooti seyoo. Hananfoonnirichi gumulamanni noo harinsho la'nanni sufisiinsanni assooteeti; seyoo.

Duucha handaara afidhinoti seyoo giddoseenni amaddino fojono hattonni duuchu handaari wo'naalshanna hixamanyine loosa xa'mitanno.

Seyoote iillino manchi mitte yannanni hasi'rino darganna deerrira iillinoho yaa halaalu gobbaanni ikkannonke.

Techoohu seyoote gafi wosinchinke yaattono tenne hedo kaajjishshannote. Wosinchinke Mesfin Molla (Dr) yaamamanno. Ilamasinna lophosi Hosainu quchumiraati. Quchumaho ilamo ikkinnina hala'ladunni baatto loosidhe galtino maatewiinniiti afaminohu.

Maatesira ilamuraanchoho. Dirisi rosoho iilli yannarano 1ki- 12ki kifile geeshsha hakkiichonni ilamino quchumira harunsino.

Hiittenneno baadiyyete qooxeessi oosonte gede anjesinni hanafe maatesi gibrinnu loosinni kaa'lanni saino. Maatesi heedhanno quchuminni 4 kiilomeetire geeshsha xeerti're afamanno gatensa loosidhanno yannara, isino leddonsa millise loosanno. Baatto qottisanno, hawuuranno, hancaraanno, wixu gedensaanni shuqunanno.

Laalchu iilla geeshsha ayiddisinni ledo ikke gate towaatanno. Laalcho gamba assini gedensaanni noo harinsho baalanta beeqqino.

Qooxeessaho loosidhe galtino daga guurate 11 saatenni kayisse barrihunni 5 saate geeshsha baatto loosi'ra rosantinote yaanno. Tenne yannara isino annisinna woloottu roduuwisi ledo goxicho agure ledonsa ha'ranni kaa'lannonsa. Isi yaanno garinni 11 dirisinni baatto loosanni gara mucci asse afino. 11 diri'yanni loosi're galoomoho yaanno. Konne assannohu kayinni rosu saatesi gobbaanniiti. Baxxinhunni ile annisi rosisinnino bilchaata ikkanno gede seekke harunsannosita coyi'ranno.

Hatti yanna xaa yanna gede yannitte hayyonni irkisantinota dikkitino. Maateno ikkituro uddano, dafitaranna biirete gobbaanni wolere dishiqishshanno. Kayinnilla, mini gidonna gatu loosinni kaa'lannonsa loossa gobbaanni rosu minira yanna adhinikkinni ha'ne hingannita hasidhanno. Rosu yanna soodo ikkituro shoo'mu iilliro intanni; iilla hoogiro kayinni higatto woyte itattona yineenna agurre ha'ne ronse hingannitenkanni.

Hattenne duucha ikkito giddoonni sa'anni kayinni rosu yannasi garunni agadhannota coyi'ranno.

Tenne duucha sae Mesfin Molla (Dr); umi digiresi Addis Ababu Yuniversitenni rosu gashshooti golinni harunse maassamino.

Maassami gedensaannino Sooro woradira

Gimbichu quchumi 2ki dirimi rosi mine aanticha rosu mini murricha ikke barru barrunkunni 32 kiilomeetire doogo hodhanni 3 dirrara owaatino.

Sase dirra owaante gedensaannino layinki digiresi rosate kaayyo uyneennasi Dillu Yuniversitera rosi gedensaanni hakkiichonni qaxarami.

Boode yannara loosi gedensaannino, hakkiichonni rosu goli massagaancho assine sommisi yannara ninkera gedensoonni daye hiitto massagannonke yaannohunni gaammoonnisi basera hettisantino bissa noota qaaganno.

Seeda yanna adhikkinni 3ki digiresino Wodiidi Afrikira afantanno Yuniversitera rosu gashshooti handaarinni harunse maassama dandiino.

Mesfin Molla (Dr) Dillu Yuniversitera qaxarame loosa hanafinkunni 18 dirra kiirsiisinoha ikkana; umikki yannara rosiisaanchimmate baatooshshinni heeshshosi massagate lowontanni shettote giddo uwinota kulanno.

Konni kaiminni, ledotenni eo afi'rate hasattosi luphiima ikkitinohura;mitticho shiqannosi jaala amaa'lanno. Jaalisino loosisira qoteho hiikko gari looso loosiro woxe afi'ra dandaanoro kulinosita dihawanno.

Hattenne yannara deerru deerrunkunni afantannoti mootimmate loosu minna haaru diri daanno woyte loosoho hasiisanno uduunne shiqinshanninsa gede ga'rafo fushshitannota harunse isino ga'rafote heewisamanni loosu uduunne shiqishate

hede daddalu fajjo fushshi'ri.

Balaxeno loosanno qooxeessira yaano Gedeote zoonera fultanno ga'rafo harunsanni heewisama hanafirono, qeela danda hoogasinni hexxo dimurino; wolewa hare heewisamate hasatto galtusi.

Manchi beetti heeshshosi woyyeessate assannokki sharro dinona isino Dillu qooxeessira ga'rafo qeelate heewisame sa'a hoogirono; albihi Wodiidi qoqqowira afantanno zoonanna woraddara haranni ga'rafo harunsanna heewisama hanafi.

Konne assannohu kayinni rosu loosisira qoteho ikkana; loosisi gawajjamannokki garinni diru goofimarchinni Maaja aganinni hanafe Arfaasu agani geeshsha ikkinota kulanno.

Tenne yannarano loosisi ledo hara dandaannoha ga'rafote heewisamano mootimmate loosu minnara woraqata, biirena labbinore goofannoha loosu uduunne shiqishanno.

Dilluquchumira fultanno ga'rafo mittehigeno qeelate didandoommo yaannohu seyoote wosinchinke; kayinnilla Wodiidi qoqqowira haammata woraddara heewisamanni 150 ale ga'rafo qeela dandiinota coyi'ranno. Konni loosinni afi'ranno eono lexxitanni hadhu. Heeshshosino garunni massaga dandii.

Yuniversitete qaxarame loosannohu rosu handaari loosisinni rosiisanna rosu goli massagaancho calla ikkikkinni baxxinhunni rosiisaanote, rosu murrootinna supervayzerootu dhukanna egenno bowirsatenna handaarunni leltanno foonqe tirate ragaannino babbaxxitino xiinxallo

assino.

Xaphoomunni 11 xiinxallote guma shiqishinoha ikkana; Rosu ministere geeshsha shiqinsheenna dancha lawishshasinna handaarunni qarrubba tirate dandiisiisanno xiinxallo ikkase ammanneenna afanshano afi'rino.

Sa'u muli yanna kawa loosu aana hosiinsanni hee'noonniha haaro rosu bude qixxeessini yannarano gobboomu rosonna rosaanote guma woyyeessate dandiinanni hayyonna injoo lainohunni xiinxallote guma shiqishatenni qeechasi fulino.

"Rosu latishshaho noosi horo" yaannohunni assino xiinxallonna shiqishino borrono adhamooshshe afidheenna Yuniversituwate hala'ladunni nabbawamate geeshsha iillitnote.

Gobba'ya baatooshshiweelo rosiisino yaannohu Mesfin Molla (Dr); gobba'yara rosu handaari woyyaawanno gede agarrannie qeecha baala fulate qixxaawoommoho yaanno.

Qaxaramummo yannara minu heerannoe yee hede diegennoommo; yaannohu seyoote wosinchinke; damoozunni safote hasatto'ya wonshi'ra danda hooga'yanni hanafoommohu daddalu loosinni afromommo eonni Dillaho G+2 fooqe, Hawaasanna Addis Ababahono baycho hidhe gallanni minna ijaarsiisatenni kiraho aanno.

Ga'rafo fultanno woyte harunsanni heewisame qeeli gedensaanni loosu minnara loosu uduunne Addis Ababunni basete geeshsha shiqishshanno mannoota qaxaratenni hattono base basente kiraho ijaarranni minnasi base gashshitannonna massaganno gede qansoota qaxaratenni loosu kaayyo horaameeyye assinonsa. Daddalu loosinni afi'ranno eonnino diru giddo 200 kumi ale mootimmate giwira baatanota coyi'ranno.

Albillichono Riil isteetete deerrinni minna ijaaranni gallanni mine hasidhannorira hala'ladunni qixxeessatenna haammatu qansootirano loosu kaayyo kalaqate ajuuja amade millisanni afamanno.

Aantanno shoole dirra gidono rosu latishshinna woyyaambe handaarinni babbaxxitinonna qarrubba tirtanno xiinxallo assatenni wo'ma pirofeeserimmate ba'latto afi'ratenna loosanno qooxeessirano babbaxxitino rosi minnara rosaanote gumi woyyaawanno garinni sufino garinni irkisate hasatto noosi.

Sufino wo'naalsha assinoro hiittenne seyoorano iilla dandiinanni yaannohu wosinchinke; manchi beetti mittichu loosinni calla huxxame ofollikkinni yannasi, woxesi, egennosinna ogimmasi garunni horoonsi're duuchu handaari loossa loosu dandiuro seyoote iillatenni gufisannosirichi nookkita lede amaalanno.

Ninkeno, wosinchinke rosunni ikko daddalu handaarinni seyoote iillatennino sae gobbasira fulanni noo qeechasinna loosu kakkaooshshesi jawaachinshanni; albilicho mixosino toltasira halchineemmo. Keerunni.

Woganna Turizime

Dijitaalenni irkinse egeensiinsanni hee`noonnihu turizimete handaari soorro abbanni no

Abrahaam Saamuel

Itophiyu haammatu turizimete jiro noo gobbaati. Dhagge, budu, kalaqamu jiro bacate. Halantino Mootimma Rosu, Saayinsetenna Budu Uurrinshara (UNESCOte) haammachiishshe borreessiisino gobbuwa giddu Itophiyu gobba kullannite. Kalaqamu giddu albisaanchonna manchi beetti sirchi afamanno gobbaati. Konne turizimete elto kalqete battalara egeensiisate widoonni duucha looso loonsanni hee`noonni. Baxxinohunni hegeraamo ikkinoha egeensiisate looso, turizimete baycho latisate loosanna dikkote widoonni noo latishshu looso loosate widoonni mootimmatewiinni duuchare agarranni.

Qara gede Itophiyaho nooha turizimete jiro miinju widira soorratenna egeensiisate loosi duucha agaranno. Konni garinni handaaru bissa haammata looso loossanni nooha ikkirono; kuni callu ikkado ikkannokkita buunxoanni. Baxxinohunni kalqoomunnita turizimete dikko hiiqqe eate daa`atanonniha wodana goshooshate egeensiisatenni sa`ne, haammata wole doorshano illaallisa hasiisanno. Tenne kaayyo mereero giddu mittu gobboomunna kalqete deerrinni turizimete foreme aana beeqqancho ikkate.

Itophiyu turizimete jiro, haaruudde iillonna handaarunniha hanafote looso reqeccotenninna foremetenni egeensiisate looso muli yanna kaajjishu sufanni noota tajubba kultanno. Baxxinohunni jajjabba reqecco qixxeessatenni dijitaalate doorshinni iillado assate loosi rosamanni dayno. Lawishshaho Turizimete Ministeere, Oromote Turizimete Komishiinenna wolootu hallanyunni loossannori “Mayis Itophiya” yine qixxeessanni battala gobbanita turizimete jiro agaratenna latisate sa`e, egeensiisate hattono daa`ataano goshooshate assinanni wo`naalsha irkissanno. Konni garinni hanafote noo loossa danchu garinni loosantanni no. Itophiyaho Turizimete lopho buuxisiinsa geeshsha Itophiya kalqete deerrinni doorantinota assate looso sufa hasiisanno.

Wocawaaro 29 2016 MD hanafe bero geeshsha Saayinsete Muuziyeemera Xaphoomu Ministerichi Abiy Ahimedihu maassiiseenna fannoonniti gobboomu turizimete foremenna hospitaaliitete/kiyishshu/ reqecco daa`ataasineho fano assinoonni. Tenne reqecco aana baalanti qoqqowubba turizimete handaari jiro dijitaalateni irkisse beeqqaanotenna daa`ataante leenqissanni keeshshitino. Tenne reqeccora Sidaamu Dagoomi Qoqqowi Mootimmano turizimete jiro ikkinoha budese, uddi`rase, budu sagalese, qoqqowu giddu noota turizimete baychuwa dijitaalateni irkisse gobbate gidonna baara widi daa`ataanora, ambaasadderoothonna dipolomaatete egeensiisanni keeshshitinota Sidaamu Qoqqowi Woga, Turizimenna Ispoortete Biiru Layinki Sooreessinna

Turizimete hanadaari Sooreessi Kalaa Abbebe Marimohu xawisino.

Kalaa Abbebe xawishshi garinni, Sidaamu qoqqowi haammata dhagge, dona, bude, kalaqamu jironna aamamooshshu noo qoqqowooti. Qoleno, buubbanno ceanna, dubbu saada, turistootu dagge daa`ata hasiisanno jiro baca ikkitinota xawise; turizimete jiro halashshine latisatenni qoqqowahonna gobbate ikkitanno turizimete jiro burqinse miinja lossa dandiinannita qummeessino.

Saayinsete Muuziyeemera qixxeessinoonni jawa reqecco, Itophiyu giddu noota turizimete jironna iillo dijitaalateni haa`ne shinqe leellishate kaayyo uynota buuxise; Sidaamu qoqqowira noota jawa turizimete jiro latinsanni hee`ne egeensiisate looso loosiro jawa soorro abba dandiinannita kayisino.

Turizimete Ministeere tenne reqecco aana baalunku beeqqaano ikkitanno gedenna shiima Itophiya ikkitino battala aana baalunku time halamatenni Itophiya egeensiisanno gede assino woshshatto kaiminni Sidaamu qoqqowino beeqqaancho ikke Sidaama gobbate deerrinni ikko kalqete afamanno gede assitanno kaayyo kalanqoonnita Kalaa Abbebe buuxisino.

Sidaamu Qoqqowino turizimete iillo latisanni, safote latishsha iillado assanni hattono; togoonni afi`nanni reqecconni qoqqowaho noota turizimete jiro gobbatenna kalqete egeensiisatenni jawa looso loossanni noota buuxisino.

Sidaami giddu noota turizimete jiro garunni latinsiro qoqqowaho ikko gobbate ikkitannoti turizimete jiro haammate nooha ikkirono; konni albaanni illacha tunge loosa hoogatenni konni handaarinni afi`ra hasiisanno horo afi`nikkinni keeshshioonni.

Turizimete handaara lossatenna miinja buriqissanno gede assate mannu jiro, baajeette, egennonna loosaasine murci`raanchimma hasiisanno. Kalqete deerrinni yannite turizimete dikko maa labbanno yaannohano saayinsaawe ikkitino doogonni buuxano konne handaara lossate irko assitanno. Qoqqowu deerrinni turizimete jironni wolootu ledo heewisamaano ikkati turizimete baycho garunni latisate loosi agarannoha ikkinota Layinki Sooreessi buuxisino.

Sidaamu Qoqqowira tenne yannara turizimete handaarinni ikkado owaante aanni noohu Hawaasi garbinna quchumu, Bansinna Booni qooxeessi, Loggitu fooncho, Garambi tullo, Sidaami Galchimi qooxeessira Daarra Macciishsho, Lokka Abbaayyu, Wonshi, Yirgaalame Aregaashshi Looje ikkitanna; konne baala latisanna safote latishsha wonshate loosono loonsanni hee`noonni. Tenne baala latinse turizimete dikkora eessinanni woyte qoqqowaho miinju widoonni jawa dhukanna irko ikannota kulino.

Addis Ababu Quchumira agana wo`ma hadhanni nooti turizimennitinna koyishshu injoo reqecco leellishannohu, hiito assine daa`ataano turistoota wosinsa`ra hasiisanno yaannoha lende shiqinshoonni. Sidaamu Qoqqowino tenne reqeccora noosita turizimete jiro dijitaalate irkise iskiriinete aana ikkadda ikkitino ogeeyyenni leellishanni afamanno.

Lokka Abbaayyu gobboomu Paarke, Loggitu fooncho, Garambu Ilaala, Hawaasanna qooxeessa, Wondogannate, Yirgaalamenna qooxeessa, Aregaashi Loojena wolootano qoqqowu giddu noota turizimete jiro egeensiisate looso loonsoonni. Tenne reqecco aana umihu egeensiisate, laayinkihu addi addi dureeyyenna hajo la`annonsa

bissa ledo babbaxxino hasaawa assatenna Sidaamu giddu noota turizimete jiro tenne bissara egeensiisate loosooti. Jajjabba Hoteellara, investmentete, dureeyyete, ambaasadderoothonna dipolomaatete qoqqowinketqa turizimete jiro leellishate. Kunino, Sidaamu jawa turizimete jiro noo qoqqowa ikkinota leelisha dandiinoonnita Kalaa Abbebe xawisino.

Sidaamu qoqqowu ikke tantanami yannanni hanafe, Xaphoomu Ministerichi turizimete handaari aana assanni noo looso kaima assine qoqqowu deerrinni handaarunni afi`ra hasiisanno horo afi`rate, miinju dhukano lossate haammata looso loonsanni hee`noonni.

Konni kaiminni 2016 M.D Sidaamu qoqqowira turizimete handaarinni 4.5 biliyoone eo gamba assate mixo amandoonniha ikkana; 5 miliyoone daa`ataano turistooti dagge qoqqowu daa`attanno agarrannita coy`rino. Konni kaiminni, Kalaa Abbebe Marimohu, handaarahi illacha uyne loonsoonni loossanninna qoqqowoho noo ga`labbonna hobbaatu injiino daafira, bocu boci diro turizimete handaarinni gamba assinoonni eo 1.3 biliyoone birra ikkitanna; 1.2 miliyoone roortanno daa`ataano qoqqowu dagge daa`attino. Qoqqowu widira dagge daa`attino daa`ataano giddu 52 kume ikkitannori baara widi turistootaati yiino.

Hawaasi quchumiranna boode Sidaami giddu noo turizimete baycho callaho gawalante noota turizimete iillo, Sidaami giddu noo zoonnaranna woraddara iillishate looso loonsanni hee`noonni. Konne qinaawinoha assate safote latishsha iillisha qara hajo ikkitanna; doogganna caabbichu iillono illacha tunge loonsannite. Lokka Abbaayyu Gobboomu Paarke ikkadu garinni latinse daa`ataante fano assatenna jawa wosinna dagge fooliishshidhanno Hoteellanna looje ijaarate loosono loonsanni hee`noonni Layinkihu Birote Sooreessinna Turizimete Handaari Kalaa Abbebe Marimohu qummeessino.

Itophiyu illacha tuge loosanni noo qara loossa giddu mittu turizimete handaara kaajjishate. Konni kaiminni, hurbaate ilamatenna hurbaate gobbate yitannota haammata pirojekituwa loosantanni nootinna jeeffinoti turizimete handaari hala`lado kaayyo kalaqanni no. Itophiyu konne faranjootu dirira sa`u lamalu aganna giddu kalqetenni turizime goshooshate widoonni lamalki deerra hattono Afirikunni umiha ikke fulinota Kalqete Turizimete Uurrinsha egeensiisino. Konne faajje assitino niri Arfaasu aganinni kayise Maaju agani geeshsha nooha gobbuwannita turizimete bobbanke albi 2019 M.D gobbuwannita turizimete lolanke keenatenniiti. Konne 2016 M.D Itophiya 1 miliyoone ikkitannori baara widi qansooti daa`attanno yine agarranni. 1 biliyoone doolaareno eo afi`nanni yine mixo amandoonnita Turizimete Ministeere egeensiisino.

Wedellu heeshsho mitiinsanni afamanno "Tiraamadool"

Abbebech Maatewoos

Itophiyu sagaletenna xagichu billoonyi birra 22/2015 M.D fushshino xawishi aana "Tiraamadool" yinanni xagicho horosi'ranna tuqishshi aana kaajjado qorqorsha assinannita egeensiisonkanni. Ikkinohurano kuni xagichi maati? woloata xagganni baxxino garinni kaajjado qorqorsha assa hasiissinohu may korkaatinniiti? dagoominke konni xagichi daafira afa hasiissannosi coy maati?

"Tiraamadool" manchi beetti surrete akati aana xiiwo gashshanno; hattono rosamino akatoominna macciishshammete aanano soorro abbanno xagichu danaati. Xagichu qarunni mereerimunni kayse luphiima ikkitino xissora baxxinohunnino darre gombanni xagiso gedensaanninna ilate korkaatinni heedhanno xisso ga'labbi assate kaa'lanno.

Sukkaarete xisso ledo amadisiisantinota woy wolu danita nervete gawajjubba abbitanno xisso ga'labbi assateno uyinanni. Ledoteno guluchunna giwoodu aana xaaddanno xissuwa ga'labbi assate xagisi'raano woloata xagga ledo mitteenni adhitanno gedeno assinanni.

Tiraamadool yinannihu xisso hunanno xagichi xaa yannara doogimale ikkitino

doogonni wedellu kiisera dihooganno. Baxxino garinni shooleteni kayse sette kifile geeshsha noo rosaano konni xagichi araadonni amadantino. Xagichu ikkadu korkaati nookkihanna ganyine adhinanniha ikkiro araddimmete widoogge lophanno.

"Mittu xaadiroe rosaanchi barrunni 26 tiraamadoolite kininna adhate deerra iillinonkanni" yaanno dokiter Mesfin Behayilu. Barrunni 26 adha yaa kiiraten ayirritannote. Araado assitannokkiri dinona konni assooti giddo keeshshino. Konne deerra iillinohu mittu barrinni dikkiro.

Barrunni mitto adha hanafeeti suutu suutunni rosicho assi'rinohu. Ikkollana hasi'nannita araadote kasseenya mittu guminni afa'nannikkihura araadote hajajonni bikka ledatenni lame, shoole, lee,... yaanni 26 kinine aana iillino.

Tiraamadoolite araado luphiimu deerrinni hala'litanni afantannonna gawajjitanno surrete qarraati. Xagichu ledo amadisiisame daanno surrete qari kisannokki coy dino. Hallanyu, maatetenna dagoomu fayyimma, miinjuna dagoomitte heeshsho danote aana tuganno.

Tiraamadool hedewelcho reyonna kayse aantimma noose fayyimma qarrubba iillishanno. Mitte hige batinse adhinero reyote regeccishanno. Surrete qarra, mulu daafura/iibbabba, mikitate daaqanna tii'u qarrira tugannoho.

Konni qarrira gari illacha diuyinonni. Fayyimma agarooshshi widoonni konne xagicho addi hajajo gobbaanni hajanjannikki gede yaanno biddissa kullirono; loosu aana hosiisate widoonni kayinni foonqe no. Konni aleenni hala'lado huwanyote ba're kalanqe qarru iillishanno gawajjo egeensiisa hasiissanno. Illacha uyino.

Tenne kinine adhatenni araadonna qii'si'ra hoogganno woyte marfetenni adha hanaffanno. Konne deerra illini yaa qarru aana hala'lado qarra lexxini yaate. Kunino wodaanuna surrete fayyimma aana qarra kalaqanno. Wole widoonnino wodaanu waalchi infekishiine kalaqatenni istirookete regeceessanno.

Istirooke wedellu aana kalaqatanno korkaatta giddonni mittu mundeete nigga widoonni araadote xagicho adhate ledo amadisiisaminohu. Tiraamadoolinna labbeemte xagga marfetenni adha istirookete regeceeshshanno.

Araado baalunku halammenna qinaambe hasidhanno surrete fayyimma qarraati.

Bue:- D/r Mesfin Behayilu

Mittu manchi surrete fayyimma qarri noosi yinannihu mamooteti?

Babbaxxitino xiinxallo leellishshanno garinni;kalqete 600 miliyoone ikkanno manni yaaddotenninna cee'matenni gawajjamino. Surrete xisso /mental illness/ mittu manchi macciishshantannosi macciishshamme, hedosi, akatoomasinna woloatu ledo noosi xaadooshe luphiimu deerrinni mitiinsanno fayyimma akataati. Manchi beetti heeshsho giddo harancho yannarano ikkiro yaaddo heedhanno woyte surrete xisso lowo geeshsha rosantinote. Kunino rosamino qarraati.

Surrete fayyimma qarri manni hiittonni hedannoro, macciishshammensaana akatoominsa aana mereero e'anno. Batinyinke heeshshonke giddo surrete xisso iillitannonke. Ikkinohurano surrete fayyimma qarrubbara gari xagisa assa hoongiro kaajjado surrete /buqqete/ xisso widoogge soorantara dandiitanno.

• Rosantino surrete xissuwanna deerransa

- Cee'ma:-** Mittu manchi macciishshammese hoffaydita ikkitanno woyte, maano assate hasatto hooggannosi woyte, heeshshosinni hagiirraamo ikka hoogonno yanna xaaddanno qarraati.
- Caaccaawa:-** rosantino macciishshammeeti, kayinni mittu manchi batinye yanna togoonni macciishshamiro surrete fayyimma qarra ikkara dandaanno.
- Hedote sarraaqama /iskizoferiyaan/-** mittu manchi hiittonni hedannoro, macciishshamannosironna akatoomasi loosanno gara kisanno ayirranno surrete qarraati.

4. **"Baypoolaar" macciishshammete sorrama:-** mittu manchi macciishshammete soorrana xaaddusiro; heeshshi yaanno woyte /cee'manna/ luphi yaanno woyte qole surrete xiwamaancho /manic/ ikkanno yannara kalaqamanno.

5. **Akatoomu qarri:-** Kuni kalqamanno yannara mittu manchiti mite mite akatoomma dagoomitte heeshshosi aana mitiimma kalaqqanno, baxxinohunnino mannu ledo noosi xaadoosshubbanni.

6. **Saga'late qarrama:-** Mittu manchi sagaletenna bisisi suudi daafira keeraawinokki laoosshsi, macciishshammenna akatoomu hee'risiro kuni kalaqamanno.

7. **Busha bassa:-** ilamatenni ilama sa'anni daggino xiiwonna miico iillitinosi manchinna budu gaamo xaaddannose busha bassaati. Kunino surrete aana qarra iillishanno

8. **Kaajjado yaaddo:-** waajjishanno tunceessinni ka'anno surrete xissooti; meessi aana woy woloatu aana iillanna la'atenni.

9. **Araado amadisiissanno coyibba doogimale horonsi'ra:-** alkoole labbino agattuwa, xisso ga'labbi assatanno xagga woy seerimale ikkitinota jalli assatanno xagga bikku ale adhatenni horonsi'ra.

10. **Meessaneeto huna:-** meessi hasattonni ka'ne meessi aana dano iillishate assooti

giddo beeqqatenni meessaneeto huna.

Lowo geeshsha rosantinoti surrete xissuwa yaadatenna cee'mate xissuwaati. Baalunku manni sae sae surrete yaaddo, waajjillu, woy dadillu macciishshamme macciishshantannosi. Tini macciishshamme lowo geeshsha qarrissannotenna wo'munni wo'ma barru loosu, fooliishshote yannara gangalatanna xadooshe harisate mitiinsitara dandiitanno.

Ninke kayinni surrete fayyimma daafira noonke huwanyoote woyyeessate hattono kaa'lo afa'ratenna woloata kaa'late lawishshahono jaallanke ledo woy maatenke ledo ikkineemmo woyte tenne hajo hasaawinke umi gede kayisatenni hasaawa, sharrammanni hee'noommo macciishshamme heedhuro xawunni woloatoho ku'latenni mannu togoo coy xaadisiro tidhino doogo xa'matenni tira hasiissanno. Qarru kaajjikkinni tidha danchate.

Wolu qole surrete fayyimma daafira kullanni woyte mannu ikkado egenno heedhannosi gede diagaranninna; mito mito huluullo kalaqqanno mashalaqqubba xaaddankera dandiitanno. Tenne yannara interneete horonsiratenni woy maxaaffa nabbawatenni hajote daafira xiinxallo assa hasiissanno.

Hattono surrete fayyimma qarri noosi manchi xaadinkero bushiishanna angichunni kula dinonke. Kuni manchi surrete qarri noosi yinanni duduwa ninkerano ikko xiwamaancho /ayredawim/. Roorenkanni isiwa shiqatenninna hajo buuxatenni xagisote irko afa'ranno gede doogo injeessa woyyitanno.

Baattote Liize garafo egeensiishsha

Sidaamu qoqqowi Lokka Abbayyu woradi Hanxaxete quchumi maazzagaaju mini daddalohonna hee'nanni minira ikkanno bayicho ontikki doychora liizete garafonni sayisate hasi'ranno.

Hiikku garafi'raanchi/cho dirisi/se 18 diri ale ikkinosihu/seti Hanxaxete maazzagaaju mine shiqatenni, kuni egeensiishshi fuli barrinni harunsite noo 10 loosu barrubba giddo qollannikkiha 200 birra baatatenni garafote Sanade Hanxaxete maazzagaaji mininni adha dandiitinannita xawinseemmo.

Roore mashalaqqera 09 08 28 48 55/ 09 16 05 50 39 bilbille

Qaagiishsha: Loosu mini woyyaabbino hayyo afa'riro garafo bocunni woyi wo'munni wo'ma kayisate qoossosi agarantinote.

Bakkalcho spoorte

Seenu Piriimeere liigenna Aliidi liige godo`le hanaffanno barra faajje assini

Abrahaam Saamuuel

2016 M.D Itophiyu Seenu Piriimeere liigenna Aliidi liige heewo hanaffanno barra faajje assinoonni; Itophiyu Seenu Pirimeere liige Hawaasi Quchumira harinsanniha ikkana Seenu Aliidi liige heewo Baatu Quchumira harinsannita xawinsoonni.

Itophiyu Lekkate Kowaase massaggannoti tini heewo umi lamala godo`le kaayyo fushshate amuraate Itophiyu Lekkate Kowaase Federeshiine Pirezidaantichi Kalaa Isaayaasi Jira, Heewote Dayrektoreeti, Seenu Latishshinna Heewote Millanna Seenu Pirimeere liige hattono Aliidi liige kilabba riqiwamaano noowa fushshinoonni.

2015 M.D heewote ripoortenna 2016 M.D heewote wodho shiqqeenna hasaawa assini gedensaanni ripoortenna wodho kaajjinshoonni. Battalate, seenu lekkate kowaasera illacha tunge loosa hasiissannotanna kilawete fajjo uynanni garanna fiziyoteraappistetenni xaginsanni hajo aana hala`lado looso loosate wo`naalsha assinannita xawinsoonni.

Seenu Aliidi Pirimeere Liige heewo qolte Bocaasa 22 hanaffe Baatu Quchumira harinsannita Federeshiinete massagaano, kilawete riqiwamaanonna woshshatto assinoonni bissa noowa harinsoonni kaayyo fushshate amuraati yannara

xawinsoonni. Konninni, umi lamala heewo 11 Seenu Aliidi Liige kilabba noohura umi lamalara 6 godo`le harinse; mitte kilawe heewo assitannokkiha ikkanno. Fultino Pirogiraame garinni Nifaasi Silke Laafto Sinu Quchumi Gullele Sinu Quchuminni led, Aqaaqi Qaalliti Qirqoosi Sinu Quchuminni led, Sheggeri kilawe Lammi Kura Sinu Quchuminni led, Baahir Daare Ambo Gooli (FIFA) ledonna Mojo Quchumi Faasil Quchumi led umi lamala heewonsa harissannoha ikkana; Itophiyu Akkaadamete Ispoortetera fooliishshidhannoha ikkanno.

Itophiyu Lekkate Kowaase Federeshiine Pirezidaante Isaayaasi Jira pirogiraamete aana assino hasaawinni, albillichote seenu lekkate kowaase heewo aana illachiinshe loonsannita xawisino. Heewisamaanote kilawe kiir lexxituro Itophiyu gobboomu deerrinni horaameessa ikkannota kulino. Konnira, kilabba illachiishshe loosatenni, heewisamaanote kiir lexxitanno gede assine seennuuti lekkate kowaase albillichote mitte qaafo ledate assinanni wo`naalshira Federeeshinete looso irkisa hasiisannota qaagiissino. Federeshiine labballu kilabbara noonsaha seenu lekkate kowaase gaamo

kalaqate mereero noo foonqe taashshatenni, baalanti kilabba seenu kilawe uurrissanno gede loonsannita qummeessino.

Konnirano, kilawete fajjonaborreessamanni gara 15 dirira albaanni Kalqete Lekkate Kowaase Maabari (FIFA) qajeelsha uynoha ikkirono; woyyaawinorichi nookkita xawisino. Ikkinohura, Federeshiine haaro ogeeyye qaxarte Gibitsenna Taanzaniya sokke qajeelsha uytinoha ikkana; Itophiyu kilabbate fajjo aate biddisa qixxeessine kilabbate huwano aate looso loonsi gedensaanni kakkaooshshu kalaqamino. Kilawete fajjo wodho yitanno gede, uullate noo halaalenna leda hasiisannoha Lekkate seenni latishshu istiraateje kaima assine Itophiyu widira soorrine qixxeessinonnitanna loosu aana hosiisate balanxe kilabbate faajje assinannita xawisino. Ledoteno, baalanti kilabba Seenu Fiziyoteraapiste qaxara noonsatanna Federeshiine tayxe diro konne loosu aana hosiisannota egeensiisino.

Heewonnita xaaddote finco lainohunni uynoonni xawishsira, finco heera horo uytannohu baalunkura ikkana looso e`e loosate hasatto noo uurrinsha ajjintanna hasatto leelishinokkita Federeshiine qummeessitino. Konne ikkirono, doorantino godo`le Federeshiinete Kominikeeshine Dayrektoreete led halamatenni xaadotenni godo`le sa`anno gede assate wo`naalannita kulloonni.

Boohaarsha

Hee`rate halchishshanno ajuuja

Abbebech Maatewoos

Manchi beetti wodani giddo ajuujatenni calla wonsha dandiinanni xe`ne no.

Mittu quchumi giddo mittu maatesiwiinni jiro ragi`rino dureessi noota kullanni. Kuni manchi fushsha hasiissannosi fulu hasi`ri yanna giddo fushshate dandiisannosihu ikkadu woxi noosinkanni. Biifadu mini, kaameelunna duuchuri noosinkanni. Tenne injiitanno heeshshonni baca dirra hee`rino. Ikkollana; mittu gariti heeshshosi qarra ikkitinosi. Itanno, aganno, baxillaanosu led boohaaranno. Minisira e`anno, goxanno, wirro layinki soodo ka`anno. Aanino barri giddonno konne coy gumulanno. Kirote ali jaalla noosi. Manchu tini heeshshosi harinsho hifachishsheennasi jajjarate giddora e`i. Macchiishshantannosi yaaddo batidhusita mitto barra, "umo`ya huneemmo" yee ka`i.

Umosi may garinni hunara dandaannoro hedanna qooxeessisira mittu jawu buusi nooti qulli yitisi. Hakko buusiwa ha`re umosi worrorrite tugatenni umosi hunara doogo hanafi. Waajjishshanno gottimma noosi buusi qaccera uurre umosi tugara qixxaawanna hedewelcho mitte huuro hedosi adhitu. Mararsitanno marqu qaaqqi huurooti. Wirri yee la`anno woyte mitto

qaaqqo la`i.

Kuni qaaqqi hudi`re lowo geeshsha yarino. Buusu qarqarira ay hune ha`rinoro dianfoonni. Kuni umosi hunara qixxaawanni noo manchi konne qaaqqo shiqqi yee la`anno woyte hudetenni kainohunni yarinohura wotaninni dadilli. Mararisi. Wodanisinnino togo yee hedi, "konne yarino qaaqqo mitto barra nafa itisesi reemmo". Konni daafira, umosi hunate amadino dinye ga`ara gashshi`ri.

Qaaqqo hanqafe kayse masse hayishshe, dancha gede itisinna hayikkisisi gedensaanni umosi hunate mixora higate doogo sufi. Doogote aana ha`ranna konni qaaqqi akati illete ha`rannasi qarrami. Qoleno togo yee hedi, "ani reyummoro konne qaaqqo ay itisannosi, ay awuutannosi? mittu barri sagalenni albisi nafa higinno". Konne hedihu gedensaanni godowu shafameennasi qaaqqo agure dayino qooxeessa hingatenni wirro itisasira haarisi.

Wole barra ledisi. Wirrono wole barra itisisi. Togo yaanni boode barrubbara itisisi gedensaanni qaaqqo la`anno woyte lubbosi higgino. Kuni dureessu manchi wirro hige umosi hunate daafira heda hanaffanno woyte konni qaaqqiti albillichote heeshsho yaachishshannosi. Kuni qaaqqi lophe dancha deerra iillanno woyte la`ate ququxama

hanafi. Hee`rate halchi, hee`ranno korkaata afi`rinohura. Hakkunni gedensaanni wirro umosi hunate daafira hedeno diegennino.

Mannu kisaarannohu daddalu seyaa hoogeenna dikkino, ajuuja hoogirooti...

Manchi beetti callimma macchiishshantannosihu callichosi ikkanno woyte dikkino, ajuuja hooggusiro ikkinnina...

Manchi beetti kawa ka`a raqisamannohu doogo ba`ennasi dikkino, ajuuja hooggusirooti...

Manchi beetti dawarantannokki xa`mubbanni wo`mannohu dawaro hooge dikkino, ajuuja hoogeeeti ikkinnina...

Manchi beetti looso hoogannohu loosu ba`inohura dikkino, ajuuja hoogeeeti

ikkinnina...

Xaa yannara xaaddino`ne jajjarre, iillitino`ne shettonna woloottano tidhantannokkita labbino qarrubba ajuuja`ne garunni huwattine albillichote qaafa hanaffinno taaltara woy ki`ne gawajjitara dandiitannokki bikkinni shottara dandiitannota deantinoote.

Reyaattose ajuuja hoogguhero hee`rattose ajuujano diheedhannoha yaate.

Baantihekkinni gumulatto ajuuja hoogguro baanteennaheno gumulatto ajuuja diheedhannoha.

Umikki kakkaooshshinni harunsatto ajuuja hoogguhero mannu xiiwonnii harunsatto ajuuja diheedhannoha. Ikkinohurano; heeshshokki coommishshannotanna hee`rate halchishshannohe ajuuja heedhohe!